

El llenguatge

A poc a poc

Les anomenades locucions adverbials —conjunts de mots que fan l'ofici d'un adverb— són una creació molt pròpia i característica de cada idioma. No deixa d'haver-hi casos de correspondència literal entre locucions pertanyents a llengües veïnes, naturalment, com per exemple ni més ni menys que correspon, en castellà, a «ni más ni menos», i en francès a «ni plus ni moins», però en general són sempre creacions exclusives, degudes al geni de cada llengua, intraduibles literalment. I si mal es fa aquesta traducció literal és simplement per subjecció inconscients al model original o bé amb el propòsit deliberat de produir un efecte humorístic o grotesc.

Les locucions adverbials es formen amb mots procedents de les diverses categories gramaticals. La immensa majoria solen comportar una preposició feble inicial, especialment a, de i en, i molt sovint una altra preposició medial, especialment aquelles en què enllaça dos termes idèntics, com de gom a gom, de cap a cap, de mig a mig, de més a més, de tant en tant, de mica en mica. D'entre les que no contenen cap preposició inicial, algunes de les més usuals són tant sí com no, tant per tant, fil per randa, si més no, més o menys, etc. Notem, en un cas, la coincidència de dues preposicions, fet molt poc usual en català: de per riure.

Observem, actualment, en l'ús d'algunes locucions adverbials molt corrents, una tendència a l'eliminació d'aquesta preposició feble inicial. Potser aquella en què tenim més sovint ocasió de comprovar aquest fet és a poc a poc, que hom usa, per tant, reduïda a aquests termes: «poc a poc». Anàlogament, de mica en mica, de fit a fit, de tant en tant, es veuen escurçades i reduïdes a «mica en mica», «fit a fit», «tant en tant» (si no és que diuen «quant en quant»). El primer cas s'explica perquè en castellà es diu realment «poco a poco». Els altres es deuen explicar per analogia. Però el fet que s'expliquin no vol dir que es justifiquin. Cal mantenir la integritat d'aquestes locucions: a poc a poc, de mica en mica, de fit a fit, de tant en tant.

Aibert Jané